

El llenguatge

Haver-hi o no haver-hi (I)

Amb el verb haver, usat impersonalment i acompanyat del pronom adverbial hi, indiquem la presència o l'existència d'algu o d'alguna cosa: Hi ha una dona que t'espera al despatx. Hi ha moltes coses que no acabo d'entendre. En el primer d'aquests exemples, tal com demostra el complement de lloc al despatx —sense el qual l'oració podria ésser ambigua— s'indica la presència d'algu; en el segon, en canvi, s'expressa clarament l'existència d'alguna cosa.

El verb haver, en aquest ús impersonal, té un comportament molt especial, que exigiria un estudi detingut. Notem, en primer lloc, que no es pot prescindir de la menció explícita del terme de l'oració que designa la persona o la cosa de què s'indica la presència o l'existència, raó per la qual més aviat ens decantàrem a considerar que aquest terme és un complement i no pas el subjecte del verb. Així, diem Hi ha en Bernat o bé Que hi ha en Bernat?, però responem a aquesta pregunta —evitant la repetició del terme en Bernat, tal com se sol fer en les respostes— no podem pas dir «No hi ha»: cal recórrer al verb ésser: No hi és, o bé, si de cas, formular tota la frase, ja que el grup nominal (o pronominal: això, res, etc.), no pot ésser ni omès ni reduït a un pronom feble: No hi ha en Bernat. L'única pronominalització que admet el verb haver impersonal, és a dir, haver-hi, és la dels termes quantitatius o partitius, per mitjà del pronom en: Demanen cervesa però no n'hi ha. Necessitem quatre cadires però només n'hi ha tres. N'hi hauria d'haver molt però no n'hi ha gaire.

D'altra banda, l'ús més freqüent del verb haver impersonal indicant l'existència d'algu o d'alguna cosa és amb termes quantitatius o partitius, però també és possible amb termes determinats: Hi ha la mania que no es pot fer. Hi ha les ganes de fer-ho però no els mitjans. Hi ha les locucions conjuntives que fan l'ofici d'una conjunció. I, fins i tot, és possible que aquest terme, en lloc d'ésser un grup nominal (o pronominal) sigui una oració completiva, introduïda per la conjunció que, normalment en frases continuatives, o un mot interrogatiu: Què hi ha? Hi ha que no ha arribat ningú. L'exemple següent és d'un text de Fabra (Gramàtica de 1956, pàg. 14): Hi ha, encara, que quan el so de s sorda va darrera... I, en cap d'aquests casos, no és possible ni de sobreentendre el terme complementari (és a dir, d'ometre'l) ni de pronominalitzar-lo. Per això és corrent aleshores de recórrer, en lloc de haver-hi, a d'altres verbs, com existir, que és el seu equivalent principal, tenir, disposar, passar, esdevenir-se, etc.